

PHA 209 MEZOLİTİK ÇAĞ ARKEOLOJİSİ

KONU 1: I) MEZOLİTİK ÇAĞ ARKEOLOJİSİ

MEZOLİTİK ÇAĞ'A GENEL BİR BAKIŞ

Etimolojik açıdan Mezolitik, mesos: orta ve lithos: taş anlamında iki kelimenin birleşmesinden meydana gelmiştir. Türkçe'de "Orta Taş Çağı" anlamındadır. Paleolitik Çağ ile Neolitik Çağ arasında yer alır. Kavram, geniş anlamıyla tüm dünyada kullanılmakla birlikte, günümüzde özellikle Avrupa'ya ve kısmen de buzul koşullarına birebir maruz kalmış alanlara özgü bir dönemi işaret eder.

Mezolitik, uzun zaman boyunca paleolitiğin mağara sanatından ve neolitiğin tarım ve seramiğinden yoksun, düşük bir kültür varlığı olarak düşünülmüştü. Böylesi görüşler, ortaya çıkan yeni buluntulara dayanarak kaliteli sanat eserleri ve yontmataş teknolojisi gelişkin bir varlığın göstergesi olmakla birlikte, bazı organik materyallerin de günümüze kadar az da olsa ulaşması nedeniyle çürümeye başlamıştır.

Bu terim eski araştırmacılar ve günümüzde dahi bazı arkeolog ve ilgili bilim adamlarınca yanlış bir biçimde Epi-paleolitik dönem ile eşdeğer olarak kullanılmıştır ve hala da kullanılmaktadır. Dünyanın çeşitli yerlerindeki bol mikrolitli endüstri içeren kültürel buluntu toplulukları yanlış bir biçimde Mezolitik olarak nitelenmiştir. Dolayısıyla batı avrupalı arkeologların eskiden Avrupa'da tanımlayarak adlandırmış oldukları bu terim, tüm dünyada mikrolitli endüstriler için yanlış bir biçimde kullanılır olmuştur. Oysa durum böyle değildir.

Epi-paleolitik terimi, özellikle Yakındoğu ve Anadolu için kullanılmış olup Paleolitik ile Neolitik çağlar arasını işaret eden kültürel buluntuları içeren bir dönemi betimler. Mezolitik ise, özellikle Avrupa kronolojisi için kullanabileceğimiz bir çağı tanımlamaktadır.

Bu durumda Mezolitik, basit anlamıyla Avrupa kronolojisi için kullanabileceğimiz, Paleolitik Çağ sonunda buzulların erimesi ve yeni ekolojik ortamların ortaya çıkmasıyla gelişmiş olan Neolitik öncesinde görülen bir ara devirdir. Bu çağda yeni tip aletler görülmeye başlar. Bunun nedeni ise, ekolojinin de Paleolitik Çağ'a göre değişmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Mezolitik Çağ'ın endüstrisi içinde karakteristik aletlerin başında gelen tipler mikrolitlerdir. Bunlar genellikle avcılık faaliyetlerinde silah olarak kullanılmışlardır. Bu çağda kemik işçiliği de oldukça gelişmiş ve bir önceki evreye göre artmıştır. Avrupa'daki ilk seramik örneklerine yine bu çağda rastlanılmıştır. Bu seramikler kilden yapılmış, el yapımı, monokrom, dipleri sivri basit kaplardır. Dipleri sivri olduğundan ötürü bir kaide üzerinde durabilen kaplardır. İnsanlar bu çağda mağara yerleşimleriyle birlikte açık arazilerde çadır ve ahşap kulübe gibi düz yerleşim modellerine adapte olmaya başlamıştır. Bu bir anlamda ilkel köy modeline geçiş aşamasıdır. Sulak araziler civarında yerleşen bu insanlar göl evleri dediğimiz "palafit"ler de inşa etmişlerdir. Dolayısıyla görülen bu ilk mimari öğeler giderek gelişme kaydetmiş; derme-çatma kulübe ve çadır konut yapısından zamanla gerçek bir ev yapısına dönüşüm başlamıştır.

Epi-paleolitik ise, son buzul evresinin son döneminde eski dünyanın daha ılıman bölgelerinde gelişmiştir. Alet çantası içinde Paleolitik Çağ'ın birçok kültürel ögesi bulunur. Bunun nedeni ise ekolojideki değişimin ani ve çok dramatik olmayışındandır.